

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bibliotheca Rhetorum

In Quo Orationes Sacrae, & Panegyricae

Le Jay, Gabriel François

Ingolstadij, 1726

De Otio. Oratio XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71028](#)

qui vocanti Deo jam diu non pares , & à vitiōrum
semitā retrahenti non obsequeris.

Quamquam ah ! potius , quotquot estis , vos
hortor atque obtestor , per JESU Christi sanguinem ,
qui extinguendis Inferorum ignibus effusus
est totus ; per salutem vestram , per amorem quem
habere vos decet fortunatæ æternitatis , extirpate se-
dulo malas vitiōrum fibras , quæ vestris cordibus
increverunt , ut mundi toti atque expurgati æterno
Dei conspectu in cœlesti patriâ frui mereamini .

DE OTIO.

ORATIO XIII.

Fili conserva tempus. Ecclesiast. cap. 4.

Redeunite , uti fert mos pristinus , studiorum
curriculo , quibus & diligenter excolendis ,
& prudenter moderandis Deus Optimus Ma-
ximus me addixit : nihil ego vel ad injuncti mihi mu-
neris rationem melius , vel ad utilitatem vestram
accommodatius , vel ad ipsam DEI omnipotentis
gloriam potius esse duxi , quam si bene collocandi
in studendi exercitatione temporis auctor hodie at-
que adhortator accederem . Id vero dicendi argu-
mentum arripui ex Lubentius , Adolescentes Chri-
stiani , quod debellandum hostem aggredior æsti-
vestræ tantò periculose magis , quantò minus vi-
deri solet metuendus .

Nam quis , vel inter eos , qui studiorum labo-
res ultrò suscipiunt , tanti putet prodigium esse tem-
poris ? quis se , dum accedit ad ablueadas in Sacra-
menta

mento flagitiorum fordes , accuset otiosum fuisse identidem? Quis desidiosam ex omni parte vitam in gravioribus adolescentiae piaculis numerandam arbitretur ? Et tamen quis deplorare pro rei dignitate possit , quantum genus id vitij vestri labem ætati , quam gravem moribus corruptelam , quam exitiale saluti ipsi detrimentum afferat?

Sinite me igitur insidiosissimum juxta & infestissimum retegere vobis scopulum , ne ad eum allis miserabiliter tristissimum facere naufragium continget ; sinite me , juratum non tam eruditionis bonæ , cuius promovendæ studium experimini , quam vestræ integritatis hostem acrioribus urgere stimulis , & me de inertiori otio differentem sic audite , ut ad extirpandam penitus pestem illam , si quem jam infecisset , vel ad eandem declinandam certè strenuam , virilémque diligentiam afferatis.

At enim , inquies , quid est in Otio , quod insesteris tantum ? vel quid mali tandem otium importet , nisi forte jacturam aliquam temporis ? nihil ergo perire tibi putas , dum tempus perit ? Non tu malorum in numero rei omnium pretiosissimæ dampnum reponis ? Atqui id scito , quisquis es , Otium , vel si id unum incommodi ferat , quod pariat dispendium temporis , hoc ipso nomine Adolescenti Christiano esse omni ope fugiendum ; quod erit Orationis pars prima . Addam , & illud altera , quantumvis alienum ab opinione tua videatur , fieri omnino non posse , quin otium multorum fons vitorum & Origo sit . Utrumque quantum habere vim oporteat , ad excitandam in unoquoque vestrum actuosam diligentiam breviter intelligite .

I. P A R S.

Quantus sit inter res cæteras pretij tempus illud quod ducimus , significavit ipse satis rerum omnium artifex Deus ; qui , cum in genus hominum quidquid

quid cœli terræque ambitu continetur, plenâ ac prodigâ, ut sic loquar, manu bonus effuderit, unius parcus avarisque temporis visus est. Nam cur, amabo, tam multas divisit illud in partes, ac véluti secuit in portiunculas, quas alias tantum post alias nobis impertiret? nisi ut intelligeremus summum esse divinæ liberalitatis munus, momenta temporis singula, ac, nisi per sinceram, legitimamque partis cuiuslibet usiram, ulterioris deinceps spatij fiduciam exhiberi.

Quantulum est enim yerd, quod in longa illa seri temporum vindicare sibi pro jure suo quis possit? Quod elapsum semel tempus est, non est amplius cuiusquam in potestate: quod futurum aliquando præcipitur, illud, quamquam præstolari liceat, nullus audeat tamen sibi certò polliceri. Unam igitur, quam habemus in præsentia, moram temporis, hoc breve spatum, quo spiramus, solam hanc diei bona particulam, quæ vix concessa nobis statim dilabitur, nostram dicere, usurpare quasi propriam, & in usus vel bonos vel pravos contener ad arbitrium possumus. Divitias miseras, Adolescentes Christiani!

Quamquam quid miseras dico, aut quid divina liberalitati usque adeo videor injurius? Divitias imfortunatas, quibus summum, infinitumque comparari bonum possit! Hæc etenim, quæ nobis impertitur, copia temporis quantumvis exigua, pretium Æternitatis est: hac mercede redimitur felicitas nunquam cessatura; hoc uno pignore fruendi tempus in omne divini Numinis facultas impertitur. Ponite vobis ante oculos timumquemque sanctissimum hominum, qui vitæ hujus defuncti periculis inter immortales delicias felix ævum jam tradicunt; querite diligenter à singulis, quibus tandem gradibus ad cælum ascenderint; eritne unus eorum aliquis, qui datas sibi ab omnipotente Deo particulas quas-

quasque temporis, æternitatis ipsius lucro appositas non ostentet? qui beatos illos ac florentes dies, quos transfigit, bene actis in vita momentis brevissimis non debeat? qui pondus illud immensum gloriæ, quæ fruitur, non conflaverit, decisus ævi fluentis ex portionibus, eisdemque, totidem veluti margaritis, impositam capiti coronam non ornaverit?

Vide ergo, quisquis vel otiaris desidiosè, vel rebus alijs intentus, quæ ad officium non pertinent, tempus malè perdis, quanto quid majus opinione momentique majoris tibi depereat. Dum enim tempus amittis, quid aliud facis, obsecro, nisi vitam ipsam amittis, nisi beatitudinem abjicis, nisi æternitatem totam, quanta quanta est, vilipendis, ac pro nihilo æstimas? Atque hoc tempus, infornatae Adolescens, cuius hodie jacturam tam facilem ducis, desiderabis olim amissum, cum ad eas veneris angustias, quibus brevis temporis induciæ mederi possent. Diem aliquem ex illis, quos molli in otio turpique desidiâ contriveris, postulabis votis omnibus ac lachrimis, & diem illum fortè non impetrabis. Horam tibi unam impertiri ad detestationem peccatorum, ad expiationem scelerum, ad veram sinceramque cordis mutationem optabis, & tempus & tempus fortè non erit amplius.

O si intelligeretis, Adolescentes charissimi, quā acerbo animi sui desiderio requirant, ac lamententur tempus amissum, quotquot sempiternis ignibus justus omnipotens Dei furor addixit! o si videretis eorum lachrymas, audiretis gemitus tristissimos, lamentabiles omnium querelas exciperetis! Accedite animis, amabo vos, & penetrate, quantum fieri potest, cogitatione mentis vestrae usque ad profundas inferorum voragini, ubi miserabiles illæ victimæ iniris quidem, sed veris cruciantur modis! subsistite paululum, adeste cum silentio, date

L

aurem

anrem. Quid doletis, infelices animæ? quid lugetis?
quid lamentamini? Tempus amissum, inquietum,
tempus amissum. Quid optatis? quid petitis? quid pre-
camini? ecce unam omnium vocem audio: temporis
momentum! O si impetrare, ô si habere fas esset
momentum temporis!

Educamus enim verò ex illis subterraneis specu-
bus, ex ergastulis ignitis, ex tenebris horrentibus,
adducam usque animam unius alicuius Adolescentis,
cui molle atque iners Otium exitii causa extiterit ac
ruinæ. Sistamus illam ante eorum oculos, qui mensa
ipsos, annos integros, totamque adeò adolescentiam
nugis conterunt; qui abjectis pietatis Christianæ offi-
ciis scholasticoque penso neglecto, à primo marte
usq[ue] ad vesperam perpetuò oscitantur; qui labores
deferunt veluti pondus quoddam Aetnā gravius
qui conclusi in musæo, vel in schola tanquam in en-
gatulo, subsellius suis, tanquam crucibus quibusdam
affixi, peregrinantur interim animo, vagis peregr-
nisque cogitationibus aique inanibus figmentis
utinam non turpissimis, mentem pascunt; qui studio-
rum omne genus quasi crudiores cibos fastidiunt.
Sistamus, inquam, animam illam eorum in conspectu,
qui in desidioso turpique veterno consenescere vo-
lunt, quasi nunquam in criminе morituri.

Illam videre mihi videor infelicem animam, e-
mergentem de tenebris suis in hanc lucem, spiran-
tem incendia, flamas anhelantem, & voracissimum
undique ignibus circumseptam: illam audire mihi
videor (contemplamini vos attentiūs) in has tristissi-
mas voces erumpere: Ah! me infelicem, cui momen-
tum unum temporis satis ad pœnitentiam esset, &
negatur! infeliciores vos, qui tantam temporis co-
piam temerè profunditis! Aderit dies, (putet unus-
quisque) vestrum nominatum se ab animâ illâ compel-
lari) aderit dies, cum momenti hujus, quod nunc fuit,
jacturam æternis mecum gemitibus lamentabere!
Perit

Perit heu ! tibi , quod meis , quod damnatorum omnibus ignibus extinguedis sufficeret ! quod si ad pœnitentiam concederetur , nulli jam essent Inferi , cessarent incendia , disrumperentur crues , evanescerent equulei , tormenta omnia quiescerent ; cuius redimendi si facultas foret , longissimis afflictionis cujuscumque doloribus commutatum vellem : sed nunquam dabitur ! mihi tempus effluxit omne ; una æternitas tota exhaurienda superest . Tamen momentum quæro , dum annos integros perdis : da , da , Adolescentis desidiose , vel momentum ex illa profluentia temporis ; momentum unum ab aliquo vestrūm impetrem tot inter dies , mensésque , quorum estis prodigi . Sed heu ! quò relabor ? ô æternitas temporis indiga ! ô mortalitas temporis prodiga !

Ite , ite , dividite in bonis dies vestros , tempore parcite : mihi quoque olim , uti jam & vobis , levis ejus jaætura visa est : nunc verò amissum lugeo , æternūmque lugebo . Amisi , quemadmodum nunc amittis tu , cui sordent literarum studia , qui lumen deperis , qui , ex quo te in Otium effudisti , factus es in omni vitæ parte licentior , qui brevi ex illa Otij vacuitate , in teterimas vitiorum sordes demergēris ; qui animam tuam nostris ignibus jam oppigneras ! Sed fatis diu infelix anima aspectu tuo dirissimo , horrendisque vocibus exterristi nos . I detestabilis , I temporis quondam stultè prodigia ; repete antra illa immania , in quibus nulla unquam tibi pars temporis , nullus temporum finis imperietur .

At vos videte porro , Adolescentes , quem tandem ex ijs fructum capiatis : pensate vobiscum , num tam leve videri debeat dispendium temporis , ut si unum id incommodi ferret Otium , tamen omni cautione fugiendum illud non æstimetis ? Heu ! quam multi hac ipsâ horâ , hoc ipso momento divinum

158 ORATIONES

ad tribunal iudicandi sitiuntur, qui profusionem temporis lugere incipiunt.

Sed quid Ego diutiū immorer in persequendo malum illud, quod omnium est, quæ parere Otium solet, longè levissimum. Progrediamur ulti-rius, Adolescentes, &c., quot ex illo venenato fonte rivali corruptissimi profluant, quot infelices rami ex arbore illa funestissima procreentur, videamus. Sic est enim verò: fieri omnino non potest, quin Otium multorum fons vitiorum & origo sit: hoc porro superest alterā Orationis parte demonstrandum.

II. P A R S.

Agite verò, excutiamus diligentius vitam aliquius Adolescentis, qui, cùm strenuam ac sedulam studio Literarum operam, quemadmodum postulat ejus officij ratio, navare deberet, turpi se Otio, corrumpi ac depravari patiatur. Dic mihi, quæso, Adolescentis desidiose, si quis hīc effe hujusmodi, quid agis statis illis ac designatis studio temporibus, dum à studendo abstines? Téne meditandis ac pendendis rerum aeternarum momentis occupatum affirmabis? Téne flagitare enixis precibus divinam opem, vel pios libros curiosis pervolutare oculis causabere? Téne charitatis operibus, in visitandis ægrotis, in consolandis afflictis ac inerentibus distentum excusabis? Tamen, licet hoc faceres, nefcis quam sine fructu, quam nullo salutis emolumento ejusmodi officijs indulges; reprobante scilicet Deo isthæc intempestivæ servitutis obsequia, quæ nec exigit à te in præsentia, nec habere accepta potest, dum studendi laborem, quem jubet impensis, negligis?

Atenim id credam te consecrato Literis tempore ad exercendum bonum opus quodpiam abutit, dum te in ijs, quæ ad Deum pertinent tam remissum,

158

nam somnolentum, quām in pertractandis studijs desidem animadverto? Quid agis igitur, iterum pēto, Adolescentis otiose, quid agis, quando non studes? si te cogitare prava, moliri turpia, pudendis operam dare facinoribus dixerō; reclamabis continuo, innocentem te, castum ac pūdicum affirmabis. Esto: nihil resēcare ad vivum placet: demus hoc tibi, talem te revera esse, qualem profiteris; quippe nondum penetravit altius vis mali, & adhuc restuæ in integro sunt. Nunc ergo, ut ad eluentiam, quā jam aspersus es, desidiæ labem alacrior accedas; intellige, quibus tandem gradibus ab inertī Otio, ad summum nequitia barathrum Adolescentia devolvatur.

Abalienatus à studijs fastidio quodam ac satietate adolescentis animus incipit postmodum, & in rebus pijs languescere, eūmque sentire temorem, quem in studio Literarum jam dudum experitur. Non jam eā, quā solebat, attentione mentis atqne reverentiā preces Deo fundit, sed oscitanter, sed vago nullōque animo secum immurmurat, vel contrahit, vel etiam omittit: hebescit sensim ac pedetentim gustus ille suavissimus, quo in frequentandis divinis mysterijs perfundebatur simul, & ad impletandas injuncti sibi muneris partes accendebat. Interim fides nutat, spes trepidat, charitas refrigescit. Nihil lātitia spiritalis ex sacrâ mensâ, nihil ex Pēnitentiâ Sacramento solatijs percipit: mox ab illis divinæ gratiæ fontibus ac canalibus recedit fastiosus; Ipsum Mariæ nomen nihil blandum infonat auribus, & quam omni studio ac pietate demerebatur, obsequium ejusdem tanquam jugum intolerabile refugit ac declinat. Quid multa? fastidio postmodum tepr, teprī levitas, levitati immodestia, immodestia demum ipse rerum divinarum contemptus succedit.

L 3

Nihil

Nihil h̄ic dico, Adolescentes, quod terribilis
quædam, & frequentior, heu! quam par sit expe-
rientialia non comprobet. Vos ipsos testes appello:
repetite memoriam præteriti temporis: si quis vi-
sus olim inter vos præter cæteros remissus ac defec-
ta studendo, an non ille solebat esse pariter in ijs,
qua ad Deum pertinent, languidus plus æquo ac
tepidus? si quis ob negligentiam domi, ob levita-
tem in scholâ increpandus videretur; an non &
idem propter irreverentiam in templis, immoder-
itatem inter orandum, difficilem se, molestum, at-
que importunum exhibebat? tanta est adeo, tam
individua pietatem inter atque studendi diligentiam
consensio, ut quisquis ab altera recesserit, ab altera
continuò eundem deficere oporteat!

Jam ubi remisit semel pietatis sensus liquidior,
& voluntaria quædam religiosæ mentis in res divi-
nas propensio, qua juventutis unicum contra mo-
rum corruptelam præsidium, unicum adversus om-
nes mali vel incursus, vel insidias propugnaculum
est; mirum, si desidiosus adolescentes quibuslibet
ætatis illius scopolis impingat miserabiliter, & ad
eosdem horribilem in modum frangatur? Nam
cùm ea sit humanæ mentis indoles, ut otiosa peni-
tus non possit esse, sed aliquâ semper occupatione
egeat, quâ, veluti pabulo quodam reficiatur iden-
tidem ac sustentetur; sentitis, Adolescentes, etiam
me racente, quid occupare necesse sit juvenis ani-
mum, quem tam Literarum, quam pietatis fasti-
dium ceperit: perspicitis, quibus pateat incommo-
dis, quam multiplex vitiorum genus incurrat. Nu-
gis perennibus, ludo, damnosis lectionibus, socie-
tatibus perniciosis, & licentiori necessariò vitæ in-
serviet. Ludi furor, scitis, qua non in mala mis-
erum adolescentem præcipitet, si quando ipsius ani-
mum invaserit: à ludo nimirum omnis fere juvenum
corruptela ducit initium. Hic enim junguntur fa-
milia.

miliaritates aleatorum , quorum ingenio nihil est
licentius , & à bonis moribus alienum magis . Hic
pejerare ; hic impias & sacrilegas voces fundere
adolescens docetur : hic pecuniâ emunctus suâ
mille excogitat , & machinatur artes corrogandi
aliam per fas & nefas , quam temere rursus effundat
ac dissipet .

At quoniam nec ludere perpetuò , ut multùm
velit , nec declinare licet quædam tempora , quibus
quantumvis studendi voluntate careat , habitare se-
cum in musæo solitarium oporteat : quid faciat in
his angustijs adolescens otiosus , qui nec studendi
laborem ferre potest , nec vagandi foris , aut confa-
bulandi licentiam habet ? quo demum pacto lon-
giorem & nimis importunam temporis moram fal-
lat ? Librum evolvet aliquem , quod unum in prom-
pitu est , ad sublevandum molestioris tædij fastidium .
At quale par est amari ab eo librorum genus , qui
tam pietatis ofor , quam eruditionis bonæ factus
fuerit : vel quid titillare possit curiositatem adole-
scens ejusmodi , nisi quod pravum , turpe & ob-
scenum sit ? Igitur miretur nemo , si juvenis otio-
sus nulla ferat manibus volumina , nisi quæ podo-
rem violent , & bonis moribus labem illinant ; si
amatoria opuscula , lascivas fabellas , liberiores jo-
cos , mimicos & obsoletos sales rimetur cupidius ,
& suavius degustet ; si nunquam vincere laboris
odium videatur , nisi cum lutulentus & inficitus
liber objicitur .

Hinc verò quanta pernicies integritati atque
innocentiæ ! ut tenera mens , quæ naturâ suâ in
vitium flecti cerea est , maximè si nullo timoris di-
vini repagulo coérceatur , impuras obscenitatum
omnium impressiones altè imbibit ! ut curiosè mul-
torum scelerum , quorum vel nomen haec tenus igno-
rat , notitiam ambit , ac perquirit ! ut brevi turpissi-
ma quæque non resugit admittere , quæ legerit ab

alijs facilitata ! frustra reclamaret interim conscientia , & periculi magnitudinem objiceret : jam obduruit dudum arcanis illis motibus , qui revocare adolescentem possent ad meliorem rugem . Otium neimpe , quo difflit totus , omnem bonis desiderijs obstruit aditum ; aut , si qua suboriantur identidem , statim enata suffocat . Tum quasi sibiipse non sufficeret ad ruinam solus , alios adjungit sibi nequitiae comites , qui currentem ultro incident , & ad perniciem festinanti stimulos adjicient . Videas ingere se se in eorum societatem ac familiaritatem , quibuscum vivere liberiūs putet , & parūm castos agitare posse sermones , quibus & vitiatos concredere cordis infecti sensus nihil metuat .

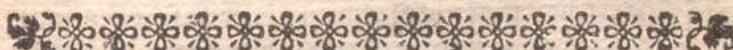
In hoc perditorum Juvenum consortio , qui nihil præter impietatem ac libidinem spirant , quas non ad artes malè fngitur miserrimus adolescens ? qualem ex tali disciplina scientiam reportat ? Hunc verò gradum ubi semel attigit , jam ductore non eget : ruit ipse per omne facinus impellente nemine , & longā feriandi nequiter , peccandique consuetudine factus in dies deterior , nihil est tam alienum à bonis moribus , ad quod facilè non descendat , atque adeò fecisse gloriatur .

Obstupefitis , sentio , ad tantam tamque immanem adolescentiæ corruptelam ; vixque adeo fieri posse creditis , ut quis ex Otio tam perditus , tam depravatus evadat . Hoc tamen existimate verum esse , quod dico ; atque illud retinete memoriā sapientissimi juxta ac sanctissimi viri effatum ; Portentum est , Adolescens desidiosus ac caitus !

Videte igitur , Adolescentes optimi , quo tandem esse vos animo in studia Literarum oporteat ! quam merito moderatores vestri studendi naviter necessitatem tam sœpè vobis inculcent ; quam prudenter in istud evigilent , ne quid mali & inertis
Otiij

Otij vestros in labores irrepat. Nôrunt illi nimis
ruim, non agi modò eruditionis ac doctrinæ ratio-
nem , quam vanam & inanem Otium efficit , sed
conscientiæ integritatem , morum innocentiam ,
ipsam animæ vestræ salutem in apertum discrimen
adduci.

Quamobrem oro vos etiam atque etiam , per
eum quem habere debent Adolescentes ingenui , ac
piè liberalitärque instituti , quales estis vos , cuius-
cumque pravitatis horrorem ; per studium tuendæ
pietatis atque innocentiaë , per salutem vestram ,
quâ nihil debet vobis esse antiquius , fugite diligen-
ter ab Otio. Hostem illum , perditorémque tem-
poris , infamem virtutum omnium scopulum pru-
denter declinate : ac si quid fortè illins veterosæ la-
bis vestrūm cuiquam inustum esset , totum illud sic
expurgate ; ut , quem Deus à vobis repetit , stren-
uum deinceps , diligentémque in Literas animum
afferatis.

DE PROMOVENDIS
DILIGENTER
STUDIORUM
LABORIBUS.

ORATIO XIV.

*Erudire , ne forte recedat à te anima
mea. Jerem. 6.*

ET si quæ diximus nuper de Otio effectisque illius
tristissimis , eam habere vim debent apud ani-
mos